

Edyta Dąbrowska
Jarosław Poteraj
Adam Miara

Potrzeby podlaskiego rynku pracy w kontekście uwarunkowań wynikających z walidacji i certyfikacji kwalifikacji nabywanych w ramach edukacji pozaszkolnej

Edukacja, opieka zdrowotna
i pomoc społeczna

POTRZEBY PODLASKIEGO RYNKU PRACY W KONTEKŚCIE UWARUNKOWAŃ
WYNIKAJĄCYCH Z WALIDACJI I CERTYFIKACJI KWALIFIKACJI
NABYWANYCH W RAMACH EDUKACJI SZKOLNEJ I POZASZKOLNEJ
(edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna)

Edyta Dąbrowska

Jarosław Poteraj

Adam Miara

**Potrzeby podlaskiego rynku pracy
w kontekście uwarunkowań
wynikających z walidacji i certyfikacji
kwalifikacji nabywanych w ramach
edukacji szkolnej i pozaszkolnej
(edukacja, opieka zdrowotna
i pomoc społeczna)**

**WYDAWNICTWO
KSIĘGARNIA
AKADEMICKA**

Kraków 2025

© Edyta Dąbrowska

<https://orcid.org/0000-0003-4452-751X>

© Jarosław Poteraj

<https://orcid.org/0000-0002-0809-4414>

© Adam Miara

<https://orcid.org/0000-0001-6844-1193>

Copyright © by Akademia Łomżyńska

Recenzent

Dr Magdalena Wysocka, UWM

Opracowanie redakcyjne

Dorota Ilnicka

Projekt okładki

Marta Jaszczyk

ISBN 978-83-8368-339-3 (PDF)

<https://doi.org/10.12797/9788383683393>

Publikacja jest efektem badań i analiz przeprowadzonych przez zespół Katedry Ekonomii i Finansów Akademii Łomżyńskiej w ramach projektu „Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych”, współfinansowanego ze środków Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności, inwestycja A.3.1.1. Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie

Rzeczpospolita
Polska

Sfinansowane przez
Unię Europejską
NextGenerationEU

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

e-mail: publishing@akademicka.pl

<https://akademicka.pl>

Spis treści

Wprowadzenie	7
--------------------	---

Rozdział 1.

Kształcenie formalne i nieformalne w Polsce w kontekście uczenia się przez całe życie i odpowiedzi na elastyczne dostosowywanie kadr do potrzeb gospodarki regionu.	13
--	----

1.1. <i>Lifelong learning</i> i jego znaczenie w obszarze dostosowywania kwalifikacji do potrzeb rynku pracy	13
1.2. Elementy systemu kształcenia formalnego umożliwiające elastyczne dostosowywanie kadr do potrzeb gospodarki regionu	18
1.3. Kształcenie pozaformalne w kontekście elastycznego dostosowywania kadr do potrzeb gospodarki regionu.	22

Rozdział 2.

Założenia metodyczne analizy	31
2.1. Kontekst analizy	31
2.2. Cele i zakres analizy	36
2.3. Metodyka analizy	38

Rozdział 3.

Popyt na kwalifikacje i kompetencje w edukacji oraz w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej.	47
3.1. Popyt na kwalifikacje i kompetencje pożądane w edukacji.	47
3.2. Popyt na kwalifikacje i kompetencje pożądane w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej	60
3.3. Ścieżki nabycia kwalifikacji i kompetencji pożądanych w edukacji.	63
3.4. Ścieżki nabycia kwalifikacji i kompetencji pożądanych w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej.	83

Wnioski i rekomendacje	97
Słownik pojęć	101
Słownik zastosowanych skrótów	105
Bibliografia.....	107
Wykaz tabel i rysunków.....	113
Aneks 1. Klasyfikacja kwalifikacji pełnych i częściowych.....	115
Aneks 2. Ścieżki nabywania kwalifikacji w systemie edukacji pozaformalnej	119
Summary	147
Streszczenie	149

Wprowadzenie

Publikacja jest efektem analiz przeprowadzonych przez zespół Katedry Ekonomii i Finansów Akademii Łomżyńskiej¹ w ramach projektu „Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych”, współfinansowanego ze środków Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności, inwestycja A.3.1.1. Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie.

Jest to trzecia z cyklu analiz poświęconych potrzebom w sektorach ważnych z punktu widzenia gospodarki województwa podlaskiego i dotyczy zapotrzebowania na kwalifikacje oraz kompetencje w dwóch obszarach:

- 1) edukacji;
- 2) opieki zdrowotnej i pomocy społecznej².

Założeniem analizy, podobnie jak dwóch poprzednich, była identyfikacja zapotrzebowania na kwalifikacje oraz kompetencje nabywane w systemie pozaszkolnym (pozaformalnym). Jednakże przeprowadzone badania wykazały, że sektory będące przedmiotem zainteresowania badawczego zgłaszają również potrzeby na kwalifikacje kształcone w drodze formalnej, a więc w formie szkolnej. Zaobserwowane potrzeby dotyczyły przede wszystkim sektora edukacji. W odpowiedzi na identyfikowane zapotrzebowanie włączono je do analiz pogłębiających oraz do opisu ścieżek nabycia kwalifikacji.

¹ W skład zespołu badawczego wchodzi: dr hab. Krystyna Leszczewska, prof. AŁ; dr hab. Cecylia Sadowska-Snarska, prof. AŁ; dr Edyta Dąbrowska; dr Stanisław Kaczyński; dr Anna Kowalczyk-Kroenke; dr Adam Miara; dr Dariusz Perło; dr Jarosław Poteraj; dr Marta Wiącek; dr Urszula Widelska, prof. AŁ; mgr Norbert Arszułowicz. Kierownikiem naukowym projektu z ramienia Akademii Łomżyńskiej jest dr hab. Cecylia Sadowska-Snarska, prof. AŁ.

² W ramach cyklu przeprowadzono także analizy w obszarach: 1) przetwórstwo przemysłowe, transport i gospodarka magazynowa oraz 2) budownictwo, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Zarówno kształcenie formalne, jak i kształcenie nieformalne odgrywają istotną rolę w przygotowaniu kadr w obszarach istotnych z punktu widzenia rozwoju gospodarki. Aczkolwiek, ze względu na uwarunkowania systemowe, kształcenie w systemie szkolnym (formalnym) charakteryzuje się stosunkowo dużym poziomem sztywności, utrudniającym szybkie dostosowywanie się do zmieniających się potrzeb gospodarki. Również w systemie kształcenia formalnego identyfikowane są formy nabycia kwalifikacji, które charakteryzują się elastycznością zbliżoną do form kształcenia nieformalnego. Są to studia podyplomowe, które umożliwiają stosunkowo szybkie podniesienie lub zmianę kwalifikacji i ich dostosowanie do wymagań rynku pracy. Obie formy nabywania kwalifikacji wpisują się w ideę kształcenia ustawicznego (*lifelong learning*), zwanego edukacją permanentną.

Jak wskazywano w poprzednich analizach, w edukacji pozaformalnej i uczeniu się nieformalnym zatwierdzanie efektów uczenia się jest bardzo rozproszone. W Polsce prowadzone są intensywne prace nad zmianami w tym obszarze. Dotyczą one opracowania systemu ukierunkowanego na zatwierdzanie, uznawanie i przepływ efektów uczenia się, a w rezultacie kwalifikacji, oraz na uporządkowanie i ujednolicenie słownictwa stosowanego w tym obszarze. Założenia w tym zakresie określa Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (ZSU 2030), która ma przyczynić się do bardziej efektywnego rozpoznawania, walidowania i certyfikowania efektów uczenia się niezależnie od sposobu, w jaki efekty te zostały uzyskane³.

Równoległe dostęp do środków Unii Europejskiej poszerzył krąg możliwości finansowania tego rodzaju przedsięwzięć i przyczynił się do szerszego zdefiniowania „kwalifikacji”. Mianowicie do czasu wpisania wystarczającej liczby kwalifikacji do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji dopuszczono możliwość uznawania za kwalifikacje efektów kształcenia kompetencji, o ile spełnią warunki określone w Wytycznych dotyczących monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027⁴. Dlatego z jednej strony ważne stało się monitorowanie zapotrzebowania na kwalifikacje nabywane w drodze kształcenia pozaformalnego, a z drugiej strony określanie i publikowanie informacji o ścieżkach ich zdobywania. Wiedza na temat występującego na rynku zapotrzebowania na kwalifikacje oraz znajomość ścieżek umożliwiających ich zdobycie ułatwiają szybsze dostosowanie podaży do popytu, są przydatne podmiotom i środowi-

³ *Zatwierdzanie efektów kształcenia w edukacji pozaformalnej i nieformalnej*, Komisja Europejska, [on-line:] <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/pl/euryperia/poland/zatwierdzanie-efektow-ksztalcenia-w-edukacji-pozafomalnej-i-nieformalnej> [dostęp: 19.03.2024].

⁴ Załącznik 2 do Wytycznych dotyczących monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027, Minister Funduszy i Polityki Regionalnej, MFIPR/2021–2027/8(1).

skom wspierającym te dostosowania. Wiedza w przedmiotowym zakresie może wspierać określanie i wdrażanie polityk publicznych na wszystkich szczeblach zarządzania. Może być przydatna w kreowaniu procesów rozwoju kadr, opracowywaniu oferty szkoleniowej czy w kształtowaniu procesów dostosowawczych realizowanych przez instytucje rynku pracy.

Procesy dostosowawcze nie zachodzą na rynku pracy zgodnie z oczekiwaniami i przyczyniają się do rozbieżności w zakresie dostosowania kwalifikacji i kompetencji kadr do potrzeb regionalnej gospodarki. Problem ten diagnozuje Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 (SRWP 2030), która podkreśla, że identyfikowane niedostosowanie prowadzi do nierównowagi między popytem a podażą na pracę i przejawia się z jednej strony w występowaniu zjawiska bezrobocia, a z drugiej w równoległym jego współistnieniu z niezrealizowanymi ofertami pracy⁵. W odpowiedzi na identyfikowane wyzwania za jeden z głównych kierunków interwencji SRWP 2030 przyjęto upowszechnianie kształcenia ustawicznego i wykorzystywanie potencjału regionalnych instytucji edukacyjnych zgodnie z potrzebami rozwijającej się gospodarki regionu⁶.

Odpowiedzią na problemy wskazane w SRWP 2030 stało się ich zoperacjonalizowanie na poziomie jednego z głównych narzędzi realizacji założeń strategii, jakim jest program operacyjny Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 (FEDP 2021-2027). Przewiduje on wspieranie kształcenia ustawicznego dorosłych w dwóch płaszczyznach, w ramach priorytetu VII. Fundusze na rzecz zatrudnienia i kształcenia osób dorosłych:

- a) Celu szczegółowego (d): ukierunkowanego m.in. na wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.

W tej płaszczyźnie działania wspierające uczenie się przez całe życie są realizowane poprzez usługi rozwojowe w modelu popytowym, tzw. Podmiotowym Systemie Finansowania (PSF) dla pracodawców i ich pracowników, zgodne ze zidentyfikowanymi potrzebami (system popytowy w oparciu o Bazę Usług Rozwojowych – BUR).

W uzasadnieniu interwencji podkreślono, że dynamiczne procesy modernizacyjne i adaptacyjne wymuszają ciągłą aktualizację, podnoszenie i zmianę kwalifikacji oraz umiejętności pracowników podlaskich przedsiębiorstw, a potrzebę stałego dostosowywania się do zmian, w szczególności w zakresie kompetencji cyfrowych, uwypukliła pandemia COVID-19.

⁵ Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego, Załącznik do Uchwały nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r., s. 45.

⁶ Tamże, s. 54.

Usługi rozwojowe w modelu popytowym (PSF) są realizowane w ramach projektu o zasięgu regionalnym przez Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, a w ramach projektu planuje się ukierunkowanie wsparcia, np. poprzez zdefiniowanie dodatkowych preferencji wobec pracowników z branż istotnych z punktu widzenia regionu. Preferencje mają być określone każdorazowo na etapie naboru, ale w okresie od 1 stycznia 2024 do 31 grudnia 2029 r. będą dotyczyć:

- usług rozwojowych, które prowadzą do nabycia kwalifikacji zarejestrowanych z w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK) oraz posiadających nadany kod kwalifikacji;
 - w tym usług rozwojowych prowadzących do zdobycia umiejętności niezbędnych do obsługi działalności zgodnych z zasadami zielonej gospodarki – tzw. zielonych kwalifikacji;
 - pracowników z grupy premiowanej, tj. pracowników opieki długoterminowej, pracowników z branż istotnych z punktu widzenia regionu, którzy funkcjonują w sektorach wpisujących się w inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2021-2027+;
 - oraz obywateli Ukrainy, którzy znaleźli zatrudnienie w województwie podlaskim po opuszczeniu ojczyzny w związku z wybuchem w Ukrainie konfliktu zbrojnego.
- b) Celu szczegółowego (g): zogniskowanego na wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej.

Działania wspierające uczenie się przez całe życie będą realizowane w tej płaszczyźnie poprzez zwiększenie skłonności mieszkańców województwa podlaskiego do uczenia się dorosłych, dzięki finansowaniu interwencji polegającej na dofinansowaniu usług rozwojowych. Włączono tu również kształcenie w zakresie kompetencji cyfrowych i ekologicznych dla osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje umiejętności/kompetencje lub nabyć kwalifikacje. W ramach Podmiotowego Systemu Finansowania (PSF) za pośrednictwem BUR⁷ realizowane jest wsparcie dla osób z najtrudniejszych grup docelowych.

⁷ Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Załącznik nr 1 do Uchwały nr 311/5776/2022 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 16 grudnia 2022 r.

Bibliografia

Publikacje zwarte

- Aleksander T., *Andragogika. Podręcznik dla studentów szkół wyższych*, WSBiP, Ostrowiec Świętokrzyski 2002.
- European Skills Agenda for Sustainable Competitiveness, Social Fairness and Resilience*, Komisja Europejska, Bruksela 2020.
- Fontana A., Prokos A.H., *The Interview: From Formal to Postmodern*, Left Coast Press, Walnut Creek, CA 2007.
- Fordham P., *Informal, Non-Formal and Formal Education Programmes*, [w:] YMCA George Williams College ICE301, *Lifelong Learning, Unit 1: Approaching Lifelong Learning*, YMCA George Williams College, London 1993, [on-line:] <https://infed.org/mobi/informal-non-formal-and-formal-education-programmes/>.
- Gmaj I. i in., *Walidacja – nowe możliwości zdobywania kwalifikacji*, IBE, Warszawa 2016.
- Jabłońska E., *Prawo oświatowe. Komentarz*, Wolters Kluwer, Wrocław 2017.
- Kamiński R., *Polityka oświatowa w Polsce po 1989 roku*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2019.
- Kowalski J., *Historia edukacji w Polsce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.
- Kvale S., Brinkmann S., *Interviews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*, Sage Publications, Inc., Los Angeles, CA 2009.
- OECD Skills Strategy Poland: Assessment and Recommendations*, OECD Publishing, Paris 2019, *OECD Skills Studies*, <https://doi.org/10.1787/b377fbcc-en>.
- Potrzeby podlaskiego rynku pracy w kontekście uwarunkowań wynikających z walidacji i certyfikacji kwalifikacji nabywanych w ramach edukacji pozaszkolnej (budownictwo, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna)*, red. E. Dąbrowska, Akademia Łomżyńska, Łomża 2024.
- Potrzeby podlaskiego rynku pracy w kontekście uwarunkowań wynikających z walidacji i certyfikacji kwalifikacji nabywanych w ramach edukacji pozaszkolnej (przetwórstwo przemysłowe, transport i gospodarka magazynowa)*, red. E. Dąbrowska, Akademia Łomżyńska, Łomża 2024.
- Programming Period 2021-2027. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy European Social Fund Plus (ESF+). Shared Management Strand. Data Support Centre VC/2020/014. Common Indicators Toolbox. Working Document*, [on-line:] https://sfc.ec.europa.eu/system/files/documents/documents/toolbox-october-2021_0.pdf.
- Przygotowanie zawodowe dorosłych*, Departament Rynku Pracy MRPiPS, Warszawa 2023.
- Rachunki narodowe według sektorów i podsektorów instytucjonalnych w latach 2017-2020*, GUS, Warszawa 2022.

Summary

Needs of the Podlaskie Labor Market in the Context of Conditions Resulting from the Validation and Certification of Qualifications Acquired as Part of Extracurricular Education (Industrial Processing, Transport and Warehouse Management, Education, Healthcare, and Social Assistance)

The main objective of the analysis was to identify the professional and qualification needs of Podlaskie employers that cannot be met through formal vocational education. The study focused on the needs of two sectors that are key to the Podlaskie Voivodeship economy: education, healthcare and social assistance.

The analyses were based on the assumption that the regional labor market is experiencing a skills and competency mismatch, which negatively impacts the development and operation of enterprises in the analyzed sectors. Non-formal education, thanks to its greater flexibility, enables a more rapid adaptation of qualifications and competencies to economic needs than formal education.

The analysis used qualitative methods, including desk research, individual in-depth interviews with training voucher operators in the region; focus group interviews with entrepreneurs and representatives of employer organizations; and analysis of job offers identifying demand in the regional labor market.

The results of the conducted analyses allowed for the identification of the 10 most desired qualifications/competencies in the education sector (i.e.: speech therapist qualifications, neurological speech therapist qualifications, qualifications in oligophrenopedagogy, qualifications to educate and support people with autism spectrum disorder and Asperger Syndrome, qualifications in early development support, qualifications to conduct sensory integration, qualifications to implement inclusive education, qualifications to conduct augmentative and alternative communication, qualifications in the prevention of suicidal behavior, qualifications to provide career counseling) and the 10 most desired qualifications/competencies in the healthcare and social care sector (i.e.: family assistant, social worker, caregiver for a disabled person, medical caregiver, physiotherapist (specialized course in holistic therapy using osteopathic and structural techniques), first aid qualifications, caregiver for the elderly, medical dispatcher, caregiver in a social care home, community caregiver).

The study indicates the possibilities of acquiring the desired qualifications using 14 paths of acquiring qualifications in the non-formal education system, identified during the analysis entitled: *Needs of the Podlaskie Labor Market in the Context of Conditions Resulting*

from the Validation and Certification of Qualifications Acquired as Part of Extracurricular Education (Industrial Processing, Transport and Warehouse Management).

This publication identifies opportunities for providing the necessary personnel in key sectors of the Podlaskie Voivodeship's economy, utilizing extracurricular learning pathways. The practical value of the study is enhanced by recommendations for institutions managing funds for lifelong learning.

Keywords: non-formal education, qualifications, competencies, validation, certification, Integrated Qualifications System, education, healthcare, social assistance

Streszczenie

Potrzeby podlaskiego rynku pracy w kontekście uwarunkowań wynikających z walidacji i certyfikacji kwalifikacji nabywanych w ramach edukacji pozaszkolnej (edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna)

Cel główny analizy ukierunkowano na identyfikację potrzeb zawodowo-kwalifikacyjnych podlaskich pracodawców, które nie mogą być zaspokojone w drodze formalnego kształcenia zawodowego. Przedmiotem badania były potrzeby dwóch sektorów, kluczowych z punktu widzenia gospodarki województwa podlaskiego, jakimi są: edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Analizy oparto na założeniu, że na rynku pracy w regionie identyfikowane jest niedostosowanie kwalifikacyjno-kompetencyjne, które wywiera negatywny wpływ na rozwój i funkcjonowanie przedsiębiorstw w analizowanych sektorach. Edukacja pozaformalna, dzięki większej elastyczności, umożliwia szybsze dostosowanie kwalifikacji i kompetencji do potrzeb gospodarki niż edukacja formalna.

W analizie zastosowano metody jakościowe, obejmujące analizę *desk research*, indywidualne wywiady pogłębione z operatorami bonów szkoleniowych w regionie; zogniskowane wywiady grupowe z przedsiębiorcami i przedstawicielami organizacji pracodawców; analizę ofert pracy identyfikujących popyt na regionalnym rynku pracy.

Wyniki przeprowadzonych analiz pozwoliły na zidentyfikowanie 10 najbardziej pożądanых kwalifikacji/kompetencji w sektorze edukacji (t.j. kwalifikacje logopedy, kwalifikacje neurologopedy, kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej oligofrenopedagogiki), kwalifikacje do prowadzenia edukacji i wspomagania osób ze spektrum autyzmu i z zespołem Aspergera, kwalifikacje do wczesnego wspomagania rozwoju, kwalifikacje do prowadzenia integracji sensorycznej, kwalifikacje do realizacji edukacji włączającej, kwalifikacje do prowadzenia komunikacji wspomagającej i alternatywnej, kwalifikacje w zakresie profilaktyki zachowań suicydalnych, kwalifikacje do prowadzenia doradztwa zawodowego) oraz 10 najbardziej pożądanых kwalifikacji/kompetencji w sektorze opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (t.j. asystent rodziny, pracownik socjalny, opiekun osoby niepełnosprawnej, opiekun medyczny, fizjoterapeuta (kurs specjalistyczny holistyczna terapia technikami osteopatycznymi i strukturalnymi), kwalifikowana pierwsza pomoc, opiekun osoby starszej, dyspozytor medyczny, opiekun w domu opieki społecznej, opiekunka środowiskowa).

W opracowaniu wskazano możliwości nabycia pożądanых kwalifikacji przy wykorzystaniu 14 ścieżek nabywania kwalifikacji w systemie edukacji pozaformalnej, zidentyfikowanych podczas realizacji analizy pt. *Potrzeby podlaskiego rynku pracy w kontekście*

uwarunkowań wynikających z walidacji i certyfikacji kwalifikacji nabywanych w ramach edukacji pozaszkolnej (przetwórstwo przemysłowe, transport i gospodarka magazynowa).

Publikacja wskazuje możliwości dostarczania kadr potrzebnych w sektorach kluczowych dla gospodarki województwa podlaskiego, z wykorzystaniem ścieżek kształcenia w formach pozaszkolnych. Wartość praktyczną opracowania podnoszą rekomendacje sformułowane dla instytucji zarządzających środkami na finansowanie kształcenia ustawicznego (*lifelong learning*).

Słowa kluczowe: kształcenie pozaformalne, kwalifikacje, kompetencje, walidacja, certyfikacja, Zintegrowany System Kwalifikacji, edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna

WYDAWNICTWO
KSIĘGARNIA
AKADEMICKA

<https://akademicka.pl>

